

GOMULKA SE JE MORAL UKLONITI**Jugoslavija v borbi za svojo neodvisnost**

Zakaj je Gomulka popustil Moskvi — Združena arabska republika pomaga Titu

Zadnje dni sta največjo pozornost mednarodne javnosti zbudila dva dogodka: nenadni prestop Vladislava Gomulke v tabor Titovih nasprotnikov in prijateljski obisk predsednika Naserja v Jugoslaviji.

Svoj politični preokret je Gomulka izvršil v soboto z govorom, ki ga je imel v Gdan-sku ondotnim pomorskim delavcem, pred katerimi je obsodil Jugoslovane ter pri tem izrazil upanje, da bodo prej ali slej tudi oni uvideli škodljivost svojega sedanjega zadržanja.

Istočasno je Gomulka spregledal tudi usmr-titev Nagyja in tovarišev, češ da o njihovi krivdi lahko sodijo le Madžari sami. Gre pač za čisto notranjo ogrsko zadevo, v katero se Poljska nima pravice vtikati.

Njegov govor je napravil tem globlji vtis, ker ves svet ve, kako odločno je Gomulka obsojal usmrtilve v Budimpešti in da se je obenem z vsopoljsko javnostjo strinjal s Titovo politiko narodne in državne neodvisnosti.

DVOJNA OPOZICIJA

Očitno je, da Vladislav Gomulka preživlja iznova zelo težke dneve. Zadnjič je to bilo oktobra 1956, ko so Hruščev, Molotov, Mikojan in Kaganovič v spremstvu maršala Konjeva vpadli čez noč z letali v Varšavo, da uklonijo osrednji odbor ali centralni komite ondotnih komunistov svoji volji ter popolnoma podrede Poljsko Kremlju.

Gomulka se je tedaj uprl in zmagal, ker je stal za njim ves poljski narod. V boju za neodvisnost od Moskve ga je podpiral tudi kardinal Višinski z vso katoliško duhovščino.

Toda politika, ki jo je moral voditi po zmagi, ni bila lahka stvar. Zadnji dve leti je imel posla z dvojno opozicijo: na eni strani s poraženimi, a nikakor uničenimi stalinovci, prežečimi na ugoden trenutek, da se spet polaste vodstva v stranki, na drugi strani pa s krogi izobražencev in zlasti z neučakano mladino, zahtevajočo od Gomulke, naj gre do kraja ter uvede v državi demokracijo z več strankami. Poljska naj se popolnoma osamosvoji od Rusije.

KRIVDA ZAPADNJAKOV

Te zahteve pa Gomulka že zastran tega ni mogel sprejeti, ker poljske državne meje na Odri in Nisi še zmerom niso mednarodno priznane. Adenauer in tako rekoč vsi Nemci trde, da so zanje nesprejemljive. V bodoči mirovni pogodbi se morajo spremeniti.

Kdaj bo ta podpisana, še nihče ne ve. Medtem se pa Zapadna Nemčija zelo naglo krepi ter postaja gospodarska in polagoma tudi vojaška velesila.

Kdo bo pri prihodnjih mirovnih pogajanjih branil poljske meje? Doslej je pripravljena to storiti edino Rusija. Poljske narodne koristi potemtakem zahtevajo, da se Poljaki v zunanji politiki naslanjajo na Moskvo. Tega so krivi zapadnjaki sami, ker iz obzirnosti do Adenauerja še zmerom nočejo uradno priznati zapadnih meja Poljakov, svojih zvestih in junaških zaveznikov iz zadnje vojne proti nemškemu imperializmu.

To je eden pglavitnih vzrokov, zakaj je Gomulko stalno pritiskala skrb, da ohrani prijateljstvo s Sovjetsko Rusijo. V okviru tega prijateljstva se je obenem trudil zagotoviti Poljski čimveč samostojnosti.

Njegova politika je uspevala vse dotlej, dokler ni stalinizem v svetovnem komunizmu prišel spet do moči ter se mu ni priključil sam Hruščev.

POD GROŽNJO TANKOV

Najvidnejši zunanji izraz prebujajočega se stalinizma so bili vsesplošno dogovorjeni napadi na uporno Jugoslavijo in Tita. V Moskvi so bili mnenja, da je dolžnost sleherne-

ga pravovernega komunista te napade odbravati ter se jim priključiti.

Ker Gomulka tega ni hotel, so ga namerali odstraniti in nato bržkone zapreti. Svetovno časopisje je že imenovalo njegovega naslednika. To naj bi bil eden izmed voditeljev stalinistov, sedanji poljski veleposlanik v Bonnu g. Mazur.

Istočasno so se raznesle vesti, da se oklopne sovjetske divizije že premikajo iz komunistične Nemčije proti zapadnim mejam Poljske. Vzhodnim mejam se je pa bližala vojska iz same Rusije. Pozabiti tudi ne smemo, da so sovjetske oborožene edinice še zmerom nameščene v sami Poljski.

Kaj je hotel Gomulka v tej skrajni stiski narediti? Da ostane na oblasti ter prepreči nesrečo, grozečo domovini, se je vdal ter prešel v tabor političnih Titovih nasprotnikov.

Taka je pač stalinistična morala. Če ti rečejo, da je nekaj belo, moraš potrditi, da je belo, jutri ti ukažejo, da je črno, pa se moraš s »prepričanjem« zaklinjati, da je črno; kar danes hvališ, moraš jutri grajati, pojutrišnjem, če je treba, spet hvaliti in tako dalje.

Tito bo vse objavil

Izsiljeni Gomulkin preokret seveda ne bo vplival na politiko Jugoslavije. Tito bo boj za neodvisnost svoje stranke in države nadaljeval do kraja.

To še vidi že po tem, da je sklenil objaviti zapisnike o pogajanjih in razgovorih, ki jih je imel avgusta lanskega leta s Hruščevom v Romuniji. Tedaj so zastopniki obeh vlad in strank sklenili sporazume, katere je zdaj Hruščev pogazil. Da dokaže, kako je Moskva prekršila tudi v Romuniji sklenjene dogovore, se je Tito odločil dati mednarodni javnosti vpogled v doslej zaupne listine.

S tem bo svet obenem spoznal, ali je Jugoslavija vodila svojo politiko v tajnem sporazumu s Kremljem, le da bi varala zapad, kot so mnogi sumili in trdili, ali se je pa resnično hotela držati izven obeh vojaških taborov ter ostati samostojna in neodvisna.

Če se Titu posreči prepričati tujo javnost o odkritosrčnosti jugoslovanske politike, je neizogibno, da bo njegov ugled v svetu precej zrastel. Zapadnjaki mu bodo zaupali ter v stiski pomagali.

Kot kažejo znamenja, se na to že pripravljajo. Eisenhower je dal izglasovati od parlamenta sklep, da Amerika lahko nudi pomoč tudi komunističnim državam razen Sovjetski zvezi, Kitajski, severni Koreji in severnemu Vietnamu. Adenauer je pa pred dne-

vi izjavil, da je Nemčija voljna obnoviti in poživiti gospodarsko sodelovanje z Jugoslavijo.

PRIHOD PREDSEDNIKA NASERJA

Toda največjo moralno in politično pomoč nudi v tem času Titu vsekakor predsednik Združene arabske republike Naser, ki se je pred kratkim vrnil z uradnega potovanja po Sovjetski zvezi. Tu so mu izkazovali naravnost neverjetne časti: o njegovem obisku in sovjetsko-arabskem prijateljstvu so sneli celo film v barvah, ki ga zdaj gleda prebavilstvo vse Sovjetske Rusije.

Da se je medtem dvignila v Moskvi in vseh komunističnih deželah pravcata gonja proti Jugoslaviji, ni Naserja prav nič oviralo, da bi ne obiskal s svojim zunanjim ministrom Tita ter s tem pred svetom poudaril svojega prijateljstva do Jugoslovancev.

Če pomislimo, kolik je Naserjev vpliv med Arabci in drugimi narodi Afrike in Azije, za katerih naklonjenost se vztrajno poteguje tudi Moskva, postane jasno, kakšna je mednarodna važnost Naserjevega prihoda na Brione ter ponovno izpričana tesna politična vzajemnost Združene arabske republike in Jugoslavije.

NOVICE Z VSEGA SVETA

FANFANIJEVA VLADA

Tajniku Kršč. demokracije Fanfaniju se je posrečilo sestaviti novo vlado skupno s Saragatovimi socialnimi demokrati.

Amintore Fanfani je poleg predsedništva prevzel tudi zunanje ministrstvo namesto Pelle. Podpredsednik in vojni minister je postal nekdanji načelnik vlade in Gronchijev prijatelj Antonio Segni.

Socialni demokratje so dobili štiri ministrstva. To je mnogo, če pomislimo, da imajo v parlamentu le 22 poslancev, demokristjani pa 273.

Ker je nova vlada usmerjena bolj na levo, sta desničarja Pella in Scelba odklonila vsako mesto v Fanfanijevem kabinetu, a ga bosta iz discipline v parlamentu seve podpirala.

JUŽNI TIROLCI IN FANFANI

Kršč. demokracija je sicer najmočnejša stranka v Italiji in se je pri zadnjih volitvah še znatno okrepila, vendar pa ni tako močna, da bi lahko v državi sama vladala. Kljub temu, da se je zvezala s socialnimi demokrati, ji še vedno manjka v poslanski zbornici nekaj glasov do absolutne večine.

To je vzrok, da se je pogajala n. pr. z republikanci, ki imajo v zbornici le 6 poslancev, in da mora računati celo z nemško narodno manjšino na Južnem Tirolskem, katero zastopajo v Rimu 3 poslanci in 2 senatorja.

Fanfani je zato poklical k sebi na razgovor nemška parlamentarca dr. Tinzla in dr. Ebnerja, da zve, kakšno bo stališče manjšinskih predstavnikov do njegove vlade.

Naša sramota

Čeprav sta oba prepričana in odločna katoličana, sta izjavila, da je samo od Fanfanija odvisno, kako bodo Nemci glasovali. Če bo vlada obljubila, da hoče pravično rešiti vprašanje Južnega Tirola, jo bodo podprli, sicer pa glasovali zoper njo!

To stališče je za vsakega trezno mislečega človeka naravno in edino pravilno. Le med tukajšnjimi Slovenci so se mogli najti »voditelji« in »politiki«, ki so pozivali slovenske volivce, naj glasujejo za demokristjane, četudi Slovencem ničesar ne dajo, ničesar ne obljubijo, ampak jih le zapostavljajo in raznarodujejo! Kolika nezrelost in koliko pomanjkanje narodnega in človeškega ponosa! Prava sramota za naš narod! Gorje manjšini, ki jo vodijo ljudje tolike hlapčevske miselnosti!

KAKO NAJ JIM ZAUPAJO?

Dne 28. junija je sovjetska vlada dostavila Beogradu pisanje, v katerem zanika, da bi bila Rusija odpovedala izplačilo posojil, ki jih je že dovolila Jugoslaviji.

Izplačilo je bilo le odloženo do 1. 1962, ker potrebuje medtem Moskva silne denarje, da razmahne veliko industrijo svojih kemičnih proizvodov. Sovjetska vlada ponovno predlaga, naj se predstavniki obeh držav sestanejo ter o tem sporazumejo.

Zdi se, da bo Beograd ta predlog odklonil. Kakšen smisel naj ima se dogovarjati z vlado, ki se ne drži pogojev? Danes je vzrok, da Moskva ne spoštuje dane besede, kemijska industrija, jutri bo pa kaj drugega.

DE GAULLE V AFRIKI

Francoski ministrski predsednik je ta teden drugič poletel v Alžirijo, da si ogleda odnotni vojaški položaj, obenem pa podvrže puntarske vojaške poveljnike poslušnosti pariški vladi.

Francoski nacionalisti to pot niso sprejeli De Gaulla z navdušenjem kot prvič, to že zastran tega ne, ker je prišel v Afriko v spremstvu socialističnega voditelja ministra Guy Molleta, katerega so skrajneži svoj čas ob prihodu v Alžir obmetavali z gnilimi jajci in kamni. Mollet je zanje predstavnik starega demokracičnega »sistema«, ki bi po njihovem moral hiti danes že pokopan.

Da je De Gaulle vzel s seboj Molleta, je v očeh nacionalistov izzivanje. Zato so te dni trgali z zidov Alžira generalove slike, več si niso upali storiti. De Gaulle je pa vzel Molleta s seboj, že da dokaže, kdo je gospodar v državi.

Položaj v Alžiriji ni najboljši. Narodnoosvobodilna borba Arabcev se kljub De Gaullu nadaljuje s toliko silo, da je vrhovni poveljnik odnotne francoske vojske zahteval od pariške vlade, naj mu pošlje v pomoč še 150 tisoč mož.

Alžirija je za De Gaulla velikanskega pomena. Če tam ne napravi reda ter se ne sporazume z Arabci, lahko rečemo, da je kot politik propadel.

ZASEDANJE MEŠANE KOMISIJE

Italijansko-jugoslovanska mešana komisija, ustanovljena na podlagi londonskega sporazuma za zaščito manjšinskih pravic Slovencev na Tržaškem in Italijanov na bivšem področju B, zaseda v Rimu, medtem ko to pišemo.

Tukajšnji Il Piccolo toži, da se bo komisija bavila z deseterico pritožb Slovencev s Tržaškega, a skoro z nobeno Italijanov s Koprščine. To se mu zdi zelo značilno za razmere, v katerih živita obe manjšini. Komisija dela vtis, kot da služi samo koristim Slovencev, medtem ko Italijani na nekdamem področju B neprestano nazadujejo. Italijanske šole da se tam druga za drugo zapirajo, češ da ni dovolj otrok in da primanjkujejo italijanski učitelji. Istočasno zahtevajo pa Slovenci v Trstu dvojezičnost na sodnijah, v uradih in javnem življenju.

K temu pripominjamo le tole. Da število italijanskih učencev onkraj meje pada, so krivi Italijani sami, ker so se množično brez potrebe izseljevali z rodne zemlje, namesto da bi na njej vztrajali in jo do kraja branili. Čez mejo so obenem bežali tudi učitelji, sedaj pa čujemo tožbe, da jih primanjkuje. Kdo je za to odgovoren?

Kar se dvojezičnosti tiče, ne zahtevamo na nič drugega kot to, kar ima laška manjšina v Koprščini. Ali je ta zahteva krivična in predrzna?

SESTANEK V ŽENEVI

V Švici zborujejo že več dni znanstveni strokovnjaki Rusije, Poliske, Češkoslovaške in Romunije, medtem ko zastopajo zapad odposlanci Amerike, Velike Britanije, Francije in Kanade.

Sestali so se, da preučijo, s kakšnimi sredstvi bi se dalo nadzirati in dognati, ali ka-

tera država razstreljuje skrivaj atomske bombe. Za zapadnjake je zanesljivo nadzorstvo prvi pogoj, da tudi oni ustavijo jedrske poskuse, kot je storila Rusija. Na samo besedo Moskve se ne zanesajo. Iz tega vidimo, kako malo veljajo v njih očeh podpisani sporazumi in dogovori.

Da so komunisti in zapadnjaki v tem času velike mednarodne napetosti sploh mogli sestati k skupni mizi, je že samo po sebi zbudilo v svetu upanje, da se bosta sovražna tabora s časom vendarle vsaj glede razoroževanja pobotala in tako preprečila novo splošno vojno, pred katero se vse človeštvo v strahu trese.

RUSI V SUTJESKI

Te dni se slovesno obhaja 15-letnica krvave bitke v Sutjeski, v kateri je jugoslovanska partizanska vojska premagala Hitlerjeve oborožene sile.

Svečanostim prisostvuje tudi Naser, ki se je izkrcal v Dubrovniku, kjer ga je Tito čakal. Od tu sta se državnik s spremljevalci odpeljala po novo zgrajeni cesti skozi Bosno proti Sutjeski.

Zanimivo je, da bo Sovjetsko zvezo na proslavah zastopalo posebno vojaško odposlanstvo, ki je prispelo v Beograd, od koder je krenilo v Bosno. Iz tega bi človek sklepal, da Moskva nima namena pretrgati vseh vezi s Titom in Jugoslavijo.

TELEVIZIJA PO SVETU

Na vsem svetu je 900 oddajnih televizijskih postaj in 63 milijonov sprejemnikov. Od teh odpade več kot polovica na Združene države, ki imajo na svojem ozemlju 500 postaj in nič manj ko 44 milijonov televizijskih sprejemnikov. Rusija je v tem pogledu še zelo zaostala, saj ima le 30 oddajnih postaj, se pravi trikrat manj ko Italija, in samo 300 tisoč sprejemnikov, medtem ko jih je v Italiji 675 tisoč.

SEZNAM SLEPARJEV

Uradna komisija v Milanu je sestavila seznam trgovcev, katere so zasačili pri prodaji ponarejenih ali pokvarjenih živil. Ugotovili so, da pri teži in blagu najbolj goljufajo peki. Brž za njimi so prodajalci prekajenega mesa. Nato slede po vrsti: ostali mesarji, drogeristi, mlekarne, zelenjavarji in slaščičarji.

PLEŠA GA NE BRIGA

Možu angleške kraljice Filipu je navdušen častilec poslal recept proti pleši. Znano je namreč, da ima princ vedno manj las. Tajnik kraljeve hiše se je zahvalil, toda je pripomnil, da princ ne bo uporabil čudodelnega mazila, ker mu ni nič mar, če ima plešasto glavo.

IZSELJEVANJE LETA 1957

Lani se je izselilo iz Italije 393.000 oseb, domov pa se jih je vrnilo 214 tisoč. Približno polovica izseljencev je ostala v Evropi (Francija, Belgija, Nemčija itd.), ostali so se zaposlili v obeh Amerikah in v Avstraliji.

ZANIMIVA PREDSTAVA NA OPCINAH

V nedeljo, 13. julija, ob 18. uri bo na dvorišču Marjanišča na Opčinah kulturna prireditev Slovenske prosvete. Na sporedu je drama iz domačega okolja:

»JUGUNDA, GOPPA DEVINSKA«

Spisal jo je znani radijski igravec Slavko Rebec. To bo krstna predstava dela.

**Ali si že poravnal
naročnino?**

NOVICE

POPLAVE NA KOBARIŠKEM

Strahovito neurje, ki je pred 14 dnevi divjalo po Beneški Sloveniji, je hudo prizadelo tudi okolico Kobarida. Oblastva sodijo, da je poplava povzročila nad 36 milijonov din škoda, ki pa se bo gotovo povečala, ko jo bo mogoče natančneje preceniti. Neurje je popolnoma opustošilo 35 ha polj, travnikov in senožeti ter delno uničilo nadaljnjih 182 ha obdelovalnih zemljišč. V vasi Podbela je 60 družin ostalo brez pitne vode, ker je neurje uničilo vodovod. Nadiža je odnesla betonski most, ki je povezoval Robedišče z notranjostjo Jugoslavije, tako da je ta obmejna vas popolnoma odrezana od zaledja.

Ogromno škodo je pretrpela tudi Državna ribogojnica v Kobaridu. Voda je preplavila vse ribje bazene, vdrla v poslopje uprave ter v valilnico. Tako je v Sočo odplavalo okrog 50 tisoč mladih postrvi, ki so jih bili uvozili iz Amerike, da bi okrepili zarod znamenitih soških postrvi. Voda je odnesla v Sočo in Idrijo tudi 100 kg večjih rib.

Promet na državni cesti Čedad - Kobarid je bil za tri dni prekinjen, ker je voda pretrgala cesto kar na treh mestih.

CESTA LJUBLJANA — KOPER

V Senožečah so v soboto slovesno izročili prometu zadnji odsek avtomobilske ceste Senožeče - Koper. Gre za 33 km dolg odsek od Petrinj do Kastelca nad Črnim kalom, s čimer je bila v celoti dograjena avtomobilska cesta, ki povezuje prestolnico Slovenije z Jadranskim morjem. Vožnja iz Ljubljane v Koper traja danes samo dobri dve uri, medtem ko je leta 1955 trajala 6 ur.

Maturantom na pot

Tisoči dijakov srednjih šol v Italiji stojte dni pred usodnim korakom - maturo, ki odpira pot v življenje. Med temi so tudi naši slovenski dijaki iz Gorice in Trsta. Skupno se bo za priznanje zrelosti borilo okrog sto naših dijakov.

Letos so morali goriški maturantje iti k izpitu v Trst, ker je ministrstvo ustanovilo enotno izpitno komisijo za Gorico in Trst. Goriški dijaki so se sprva počutili nekam v tujem okolju; starši imajo tudi več stroškov, ker se morajo kandidatje ali prevažati vsak dan domov, kar je prenaporno, ali pa si poiskati stanovanje v Trstu. Upajmo, da bodo šolska oblastva to vprašanje do prihodnjega leta pravično rešila.

Poleg te zunanje plati mature, ki je morda koga vrgla nekoliko iz tira, se opaža, da se predizpitna temperatura viša. Tu pa resno besedo našim maturantom: vrzite s sebe sleherni čut manjvrednosti. Komur vest ne očita, da je čas zapravljal in da ni v zadnjih tednih zgubil potrebne zbranosti, ta naj mirno in vedro stopi pred komisijo! Zbeganost in plašljivost nista na mestu! Trdna volja; hočem prestati še to preizkušnjo!, je že pol izpitov.

Prepričani smo, da se bodo naši kandidati dobro odrezali.

Vsa slovenska javnost vam pa želi mnogo uspehov pri izpitu, tako da boste pripravljeni stopili na življenjsko pot, ki si jo boste izbrali v korist sebi in slovenski skupnosti.

JUGOSLOVANSKI RIBOLOV

Jugoslovani so lani v Jadranskem morju ulovili 20 tisoč ton rib, medtem ko so jih leta 1956 le 18 tisoč. Njihova vrednost znaša 1 milijardo 897 milijonov dinarjev. Največ ribjih konzerv so izdelale tovarne v Izoli, Zadru in Rovinju. Jugoslavija je lani izvozila skoraj 7 tisoč ton konzerv, in sicer največ v Avstrijo, Belgijo, Anglijo, Zahodno Nemčijo in Italijo.

NOVO KURIVO

Ruski učenjak Baum, ki se bavi z raziskovanjem sončne energije, je imel v Ameriki zanimivo predavanje. Med drugim je naznanil, da izdelujejo v Rusiji že gorilnike, ki jih ne kurijo niti s plinom niti s premogom niti z elektriko, ampak kar s sončno toploto. Na njih se lahko skuha vsaka jed. Kurivo je seve silno poceni.

PONAREJENI CEKINI

Milanska policija je po enoletnem trudu odkrila skrivno kovnico tujih zlatnikov. Trije mehaniki, med njim en Albanec, so ponarejevali zlasti angleške šterlinge, v katere so seve dajali kaj malo zlata. Kovance je pa bilo zelo težko razlikovati od pristnih cekinov.

Kot prizadeta stranka se je preko milanskih odvornikov prijavila tudi angleška kraljica Elizabeta II.

ZDRAVILNI NAOČNIKI

V Ameriki izgotavljajo naočnike z izredno močnimi lečami, ki s časom povrnejo vid celo osebam, do 90 odstotkov slepim. S pomočjo teh očal so že mnogi po dolgih letih mraka spet spregledali. Kmalu tudi slepota ne bo več tako strašna bolezen, ker odkrivajo zoper njo čedalje uspešnejša sredstva zdravljenja.

VOLILNA DOLŽNOST

V Genovi se je pred sodiščem moral zagovarjati Amadej Chissa, vodja anarhistov, ker je za časa volitev dal nalepiti letake s pozivom, naj ljudje ne gredo volit.

Javni tožilec je zahteval zanj 6 mesecev ječe, sodišče ga je pa oprostilo, češ da ni zakrivil nobenga — zločina.

Po svetu

Francija — V Parizu so pred kratkim uvedli v nekem gledališču pozne nočne predstave za ljudi, ki ne morejo spati. To bi morala biti posebna vrsta predstav, tako dolgotrajnih, da gledalci prav kmalu zadremljejo in začno smrčati. Le na ta način bi namreč gledališče lahko zdravilo nespečnost Parizanov.

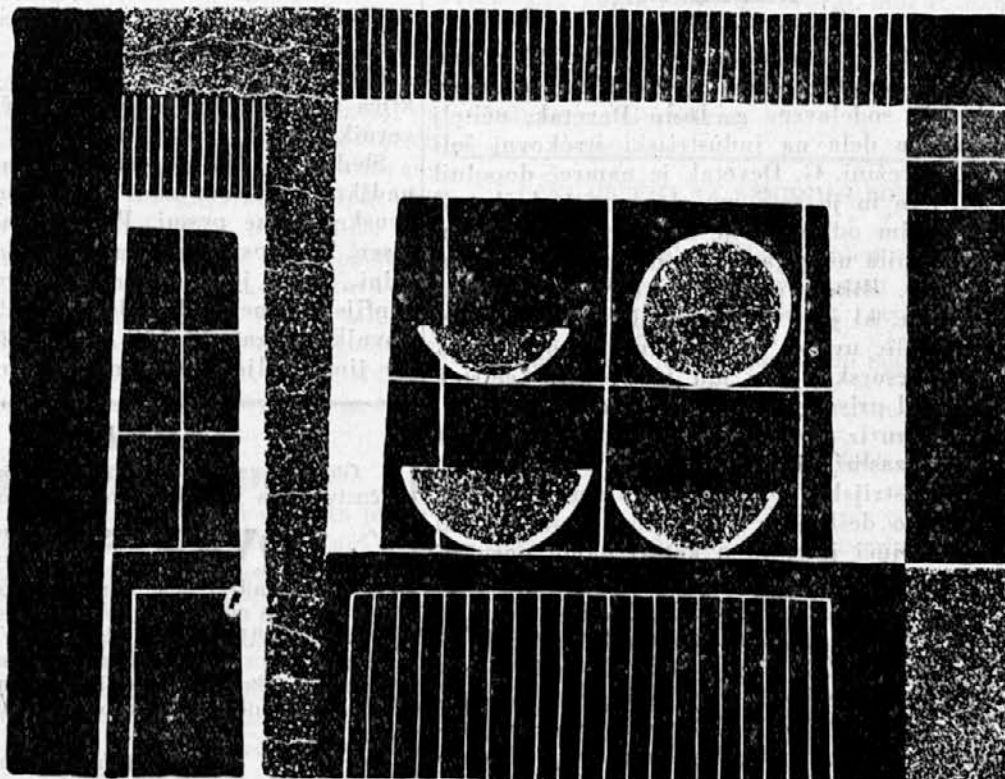
Združene države — Znani strokovnjak Floyd Kinney je nameraval predavati v mestu Moires o nezdodah v kmetijstvu in zlasti o tem, kako morajo biti ljudje silno oprezni, če jih hočejo preprečiti. Preden je šel na predavanje, je opral svoj traktor z bencinom in si nato prižgal cigareto tako ne previdno, da je bil stroj na mah v plamenih. Predavanje so morali odpovedati.

V mestu Muskogee so zaprli 5 policajev, ker so svoje nočne pohode zlorabljali za to, da so vdrali v trgovine ter jih pošteno okradli. Eden med njimi je bil pred časom celo odlikovan za »vestno 20-letno službovanje«. Bog nas varji pred takimi zaščitniki zakonitosti!

V Kaliforniji so preizkusili na ljudeh in živalih pomirjevalno sredstvo, ki blaži bolečine mnogo hitreje in izdatneje kot morfij. Novemu strupu so dali ime piperidin.

Nizozemska — Na Holandskem je začel izhajati nov časopis za slepce. Vse vesti in članke posnemajo na magnetofonske trakove, ki jih nato vrte pred »bralca«. Časopis urejuje pet najboljših holandskih časnikarjev.

Nemčija — Nedavno so Nemci izdelali največjo in najmočnejšo žarnico na svetu. Gre za 5 cm debelo in 2,5 m dolgo cev, napolnjeno z žlahtnim plinom kriptonom. Od sebe daje tolikšno svetlobo, kot bi jo dobili od 4.650 žarnic po 40 sveč.

Lojze Spacal (glej razgovor na 7. strani) Lubenice v izložbi

Dopisi s Tržaškega

POMEN ŠOLSkih RAZSTAV

Slovenske osnovne in strokovne šole so tudi letos ob zaključku pouka priredile skrbno pripravljene razstave deških in dekliških ročnih del. S tem se je povsem ohranil običaj, ki se je začel pri naš uveljavljati po drugi svetovni vojni, ko se je na razvalinah fašistske strahovlade postopno obnavljalo slovensko šolstvo. Mnoge šole so letos pripravile tudi odrske predstave, od katerih je večina prav dobro uspela.

Ni nobenega dvoma, da šolniki in učenci prirejajo razstave predvsem zato, da starem otipljivo pokažejo sadove svojega dela. Toda če pomislimo na posebni položaj, v katerem se nahaja naše šolstvo, spoznamo, da razstave ne morejo imeti samo tega namena. Ob zaključku pouka je namreč tudi širši naši javnosti dana edinstvena možnost, da se prepriča, kako more samo pouk v materinščini slovenskega otroka umsko in strokovno zadostno pripraviti za življenje. Zato nam ne more biti vseeno, če razstavo in prirediteljske slovenske šole obišče veliko ali majhno število občinstva.

Pred dnevi smo srečali nekaj šolnikov, ki so se nam pritožili, da obisk letošnjih razstav ni bil bogvekakovo razveseljiv. Ponekod da so izostali celo starši!

Za srečo ne moremo trditi, da je bil po vsej Tržaški obisk šolskih razstav slab, toda na splošno je le opaziti, da se je zanimanje tukajšnjih Slovencev za lastno šolstvo nekoliko ohladilo. Gre vsekakor za silno škodljiv pojav, ki ga je treba zavezati in po možnosti odpraviti.

NOVI REKTOR

Profesorski zbor tržaškega vseučilišča je pred dnevi izvolil za novega rektorja prof. Agostina Origona, rednega predavatelja javnega prava. Njegovo imenovanje mora potrditi še Ministrstvo za javno šolstvo, kar se bo zgodilo verjetno šele pred začetkom prihodnjega akademskega leta.

NABREŽINA Slovo od šole

Prejšnji teden se je po več kot 10-letnem vzornem službovanju poslovil od profesorjev in sodelavcev g. Josip Devetak, učitelj ročnega dela na industrijski strokovni šoli v Nabrežini. G. Devetak je namreč dopolnil 70. leto in je zato moral opustiti službo. Z njegovim odhodom je naša industrijska šola zgubila učitelja, ki ga ne bo lahko nadomestiti. Bil je namreč izkušen kamnoseški mojster, ki je v ta danes žal premalo cenjeni poklic uvedel nepregledno vrsto dijakov. Profesorski zbor mu je prejšnji četrtek priredil prisrčen poslovilni večer. Vsi Nabrežinci mu iz srca želimo, da bi še mnogo let užival zasluženi pokoj.

Industrijska šola je tudi letos priredila razstavo deških in dekliških ročnih del, ki se zaključi jutri in o kateri bomo poročali prihodnjic.

LEPO PRIZNANJE

Zvedeli smo, da je Rotary klub pred kratkim podelil 250 tisoč lir nagrade gđe. Silvani Valoppi iz Trsta, ki je lani z odliko opravila zrelostni izpit na slovenski trgovski akademiji v Trstu. Enake nagrade je Rotary klub razdelil še trem maturantom iz Italije.

K lepemu priznanju iskreno čestitamo!

OPČINE

Smrt mladega dijaka

V nedeljo je nepregledna množica vaščanov spremila k večnemu počitku 18-letnega domačina Lovra Ferfile. Pokojnik je izdihnil svojo mlado dušo v soboto popoldne, potem ko ga je kruta bolezen nad 7 mesecev držala priklenjenega na postelji.

Vzrok prerane smrti je dokaj nenavaden. Mladi fant je lani na predvečer praznika sv. Ivana padel na domačem dvorišču in zadobil lažji udarec na nogi. Tedaj si niso niti mladenič niti njegovi starši mogli predstavljati, da bo tisti nesrečni udarec spravil mladega Lovra v grob. Saj ni v začetku niti čutil prevelikih bolečin, tako da se je lani v avgustu udeležil kolesarskega izleta v Bovec, ki so ga priredili domači fantje. Hujše bolečine so ga popadle šele septembra, tako da je kmalu nato moral opustiti šolo — obiskoval je tehnični zavod A. Volta v Trstu — in iskati zdravja po raznih okrevališčih. Toda vsa pomoč zdravnikov je bila brezuspešna, kajti na nogi je nastal prisad, ki mu ni bilo pomoči.

Cerkvene pogrebne obrede je opravil domači dekan, katerega je spremljalo kar 6 drugih duhovnikov. G. dekan se je v cerkvi poslovil od pokojnika s prisrčnim nagovorom, medtem ko je pevski zbor ubrano zapel nekaj žalostink. Ko so krsto začeli spuščati v grob, so večini prisotnih pritekale solze v oči.

Naj blagemu pokojniku sveti večna luč in naj mirno počiva v domači zemlji. Strašno prizadetim staršem, ki jim je kruta usoda odvzela edinega sina, naj Bog pomaga prenesti neizmerno bol. Vsi Openci jim izrekamo globoko občuteno sožalje.

ŠEMPOLAJ

Pastoralna vizitacija in birmovanje

V nedeljo, na praznik sv. Petra in Pavla, je goriški nadškof msgr. Ambrosi opravil v naši župniji pastoralno vizitacijo ter obenem birmal nad 100 otrok iz naše dekanije. Pred župnijsko cerkvijo, ki je bila za to priliko zares lepo okrašena, so nadškofa sprejeli domači duhovniki, medtem ko mu je mala deklica v prisrčnem nagovoru izročila pozdrav vernikov.

Sledila je tiha sv. maša, ki jo je daroval nadškof, cerkveni zbor pa je prepeval slovenske mašne pesmi. Pred birmovanjem je msgr. Ambrosi imel kratek govor v italijanščini, ki ga je v slovenščino prevedel nadškofijski kanceler dr. Klinec. Nadškof in duhovniki so zatem obšli obe vrsti birmancev ter jim stavliali vprašanja iz verouka, da

ZAHVALA

Globoko ganjeni zaradi tolikih izrazov sočustvovanja ob smrti našega nepozabnega

LOVRA FERFILE

se vsem najiskrenejše zahvaljujemo. Posebna zahvala naj gre č.č. duhovščini, pevcem, darovalcem cvetja, osebju Openskega tramvaja, mladini, dr. Antonu Dancu in vsem, ki so dragega pokojnika spremili na zadnji poti ali nam ob bridkih dneh kakorkoli stali ob strani.

Zalujoča družina Ferfila

Opčine, 2. julija 1958

se prepričajo, ali so pripravljeni za prejem zakramenta sv. birme. Po spraševanju jih je nadškof slovesno birmal.

Visokega cerkvenega dostojanstvenika je pozdravil tudi odbornik Drago Legiša, ki je zastopal nabrežinskega župana in upravni odbor.

KOLONIJA NABREŽINSKE OBČINE

V ponedeljek odpotuje 100 dečkov iz nabrežinske, zgoniške in repentaborske občine v gorsko počitniško kolonijo v Rigolatu (Karnija), ki jo vzdržuje nabrežinska občina. Za ravnatelja kolonije je bil postavljen prof. Janko Jež, toda ker je bil obenem imenovan za člana izpitne komisije pri maturi na učiteljski, ga bo med odsotnostjo nadomestila učiteljica gđe. Mara Bole.

Enako število slovenskih otrok pojde v ponedeljek na obmorske počitnice, za katere skrbi Slov. dobrodelno društvo. Kolonija bo letos v Nabrežini, ker bodo šolsko poslopje v Devinu med počitnicami popravljali. Ravnateljica kolonije je tudi letos učiteljica gđe. Viktorja Skok.

SLOVENSKO ROMANJE V LURD

V petek, 25. julija, odpotuje v Lurd velika skupina slovenskih romarjev, ki hočejo s tem počastiti 100-letnico Marijinega prikazovanja Bernardki. V Lurdu bodo ostali 3 dni.

Skupina, ki jo bo poleg 580 Tržčanov sestavljalo še 242 slovenskih romarjev z Goriškega in 178 s Koroškega, se bo vrnila 31. julija.

BRIŠČIKI

Premalo zanimanja za jamo

V bližini Opčin je tudi zanimiva kraška podzemeljska jama — Brišičiki. Čedalje več Tržčanov prihaja sem gori, da si ogleda te kraške zanimivosti. Toda lahko rečemo, da se za te vrste izletov bolj zanimajo Italijani in drugi narodi kot Slovenci. Redko se namreč zgodi, da obišče Brišičike kakva večja skupina naših ljudi. In vendar imamo Slovenci v Trstu in Gorici svoja planinska društva, ki bi lahko prirejala izlete v ta slovenski kraj. Treba je le malo dobre volje.

T R S T
VIA CARDUCCI 15
Telefon 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov
toplomerov in fotografskega materiala

OBVESTILO KMETOVALCEM

Dne 3. julija je Kmetijsko nadzorništvo pričelo razdeljevati nakazila za nakup krmne mešanice Sole po znižani ceni. Razdeljevanje traja, dokler ne poteče zaloga mešanice. S tem namerava nadzorništvo priučiti živinorejce, da začno smotrneje krmiti živino.

Za vsako glavo živine je določenih 25 kg mešanice. Sto kg stane 5.400 lir, prispevek nadzorništva znaša pa 1.800 lir, se pravi 33% kupne cene. Kmetovalec bo ob dvigu nakazila moral zato plačati 900 lir za 25 kg mešanice.

Nakazila naj kmetovalci dvignejo na Kmetijskem nadzorništvu — Urad za živinorejo — Trst, ul. Ghega 6/I, in sicer vsak delavnik od 8.30 do 12.30.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Na seji občinskega sveta, ki je po daljšem presledku bila v sredo preteklega tedna, se je župan najprej spomnil umrlega tržiškega župana Rizzattija ter pokojnega rektorja tržiške univerze prof. Ambrosina. Nato je obšodil usmrteitev bivšega madžarskega ministrskega predsednika Nagyja in njegovih treh ozjih sodelavcev. Protestu so se pridružili predstavniki vseh drugih političnih skupin razen komunistov.

Zatem so svetovalci razpravljali o raznih upravnih zadevah in med drugim odobrili 1 milijon 750 tisoč lir za izboljšanje javne razsvetljave na Šempeterski cesti. Tu bodo namestili 37 neonskih svetilk. Nakazali so nadalje 900 tisoč lir za razsvetljavo na obnovenem trgu C. Battisti, 280 tisoč na trgu Sv. Antona, 1 milijon 300 tisoč za javno razsvetljavo v ulici Alviano in 600 tisoč lir za tisto pri Rdeči hiši.

Župan dr. Bernardis je naznanil, da bo prihodnja seja naslednji petek, a je ni bilo. Pravijo, da je zato odpadla, ker se pripravljajo za prihodnjo sejo precejšnja iznenadenja, ki zadevajo tudi županovo osebo. Morda pa so to samo prazne govornice.

POMOČ OŠKODOVANCEM

Poslanec Martina je posredoval ari ministru za kmetijstvo Colombu, da nakaže od povodnji težko prizadetim kmetovalcem v Versi, Villesseju in Romansu primerno državno pomoč. Preden je poslanec odpotoval v Rim, si je ogledal poškodovane vasi.

Minister Colombo je takoj odredil, naj se goriškemu Kmetijskemu nadzorništvu nakažejo 4 milijoni ter naj se med prizadete družine razdeli tudi 2000 stotov žita. Upamo, da bo ministrstvo takoj priskočilo na pomoč tudi beneškim Slovincem, ki so zaradi strahotnega neurja med soboto in nedeljo, 22. junija, marsikje pretrpeli nepopisno škodo.

IZ DOBERDOBA

Prejšnji teden smo Doberdobci prisostvovali kar trem predstavam tržiškega SNG. V sredo smo z velikim zanimanjem sledili duhoviti šaloigri Topaze. V soboto pa je SNG igralo šaloigro Naši ljubljani otroci, ki pa po našem mnenju ne spada na podeželske odre, ker ruši spoštovanje otrok do staršev. Še najbolj smo bili zadovoljni s pravilčno mladinsko igro Rdečo kapico. Zadnji dve predstavi sta bili dobro obiskani, medtem ko je v sredo bilo bolj malo občinstva. Zato sodimo, da bi bilo pametneje, če bi SNG podeželske predstave omejilo le na sobote in nedelje, ker je ob delavnikih ljudstvo zaposleno doma ali na polju. Slaba udeležba porazno vpliva tako na udeležence kakor na igralce.

V sredo preteklega tedna je bil doberdobski župan na tehničnem uradu v Gorici, kjer se je pozanimal, kako je z napeljavo električne luči v Dolu in njegovih vasicah. Povedali so mu, da so prošnjo županstva že pred časom poslali v Rim, od koder pa ni še odgovora. Slovensko obmejno prebivalstvo ima sicer ustrojeno ikožo v potrpežljivosti in tudi bogato izkustvo o počasnosti pri reševanju prošenj, a kljub temu ne more razumeti, da vasice ob glavni cesti Gorica - Trst nimajo še električne luči.

Zato ponovno pozivamo gospoda prefekta, naj to prežalostno zadevo čimprej uredi.

NEDELJSKA TOMBOLA

Že precej pozno zvečer se je na praznik sv. Petra in Pavla pričela na Travniku običajna tombola, katere dobiček pojde zavodu Odone Lenassi. Na lepem trgu se je zbralo nad 8000 ljudi, med katerimi je bilo nad tisoč Slovencev iz Jugoslavije.

Prvi dobiček (koš jedil) se je moral razdeliti na desetero dobitnikov, med katerimi je bila tudi Marija Velikonja iz Nove Gorice.

Činkvino (20 tisoč lir) je dobila Mercedes Visintin iz Martinščine na Krasu. Po 45. izvlečku je štev. 33 odločila glavno tombolo (70 tisoč lir), ki se je morala razdeliti na tri dobitnike, med katerimi je bil tudi občinski vrtnar Josip Bensa.

Druge tombolo (10 tisoč lir) pa je dobil neki dijak s Placute. Vsi dobitniki so darovali zavodu Lenassi skupno 6.500 lir.

IZ TRŽIČA

V soboto zvečer je imel občinski svet sejo, ki so se je udeležili tudi mnogi meščani. Bila je prva seja po smrti senatorja Rizzattija, zadnjega župana v Tržiču. Svetovalci so pokojnika počastili s spominskimi govori.

Na dnevnem redu je nato bila izvolitev novega župana in upravnega odbora. Po dveh brezuspešnih glasovanjih je bila ožja volitev med dosedanjim podžupanom Cuzzijem in svetovalcem Morpurgom, ki pa ni dala zaželenega uspeha. Zato je bila seja odložena do sobote tega tedna. Tedaj bodo morda le izvolili župana in odbornike, ker bodo demokristjane verjetno podprli socialni demokrati.

Predpreteklo nedeljo so v tržiških ladjednicah splavili 32.817-tonsko petrolejsko ladjo Esso Puerto Rico, ki jo je naročila Panama Transport Company.

Nova ladja je dolga 210 m in široka 27 m ter je največja te vrste.

IZ KRMINA

V soboto zvečer so v Krminu slovesno otvorili večdnevno Ivanovo slavje. Slovesnosti so se udeležili mnogi meščani, gostje iz Gorice in predvsem mnogi Slovenci iz jugoslovanskih Brd. Prisotni so bili tudi prefekt dr. Nitri, župan dr. Godeas in predsednik pokrajine dr. Culot. Oblastniki in množica so si ogledali skrbno pripravljeno razstavo pohištva in razstavo dobrih vin. Veliko zanimanje gledalcev je pritegnila tudi nogometna tekma za Morettijev pokal, v kateri sta pomerila svoje sile štandreška Juventus in enajstoričar iz Krmina.

ZA HRIBOVITE KRAJE

Pred kratkim smo priobčili vest, da je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdove nakazalo goriški pokrajini pet milijonov lir na podlagi zakona z dne 1. julija 1946 št. 31, ki določuje državni prispevek za delovno silo, uporabljeno za ročno kopanje zemljišč v hribovitem predelu naše pokrajine. Pred dvema tednoma se je sestal pri Kmetijskem nadzorništvu pokrajinski kmetijski odbor, ki je označil pogoje za izplačilo tega prispevka. Sklenili so, da bodo takoj začeli

pobirati prošnje kmetovalcev za priznanje državnega prispevka. Prošnje je treba vložiti a kolkovanem papirju za 100 lir. Priložiti ti na kolkovanem papirju 100 lir. Priložiti jim je treba proračun na obrazcu, ki ga dobiš na Kmetijskem nadzorništvu v Gorici ali pri njegovih podružnicah v Ronkah, Krminu in Gradiški.

NUJNO POTREBNA POJASNILA

Iz Gorice nam poročajo o zadevi, ki že dolgo časa povzroča hudo kri v slovenski javnosti ter je potrebno o njej odkrito spregovoriti.

Profesor slovenščine Martin Kranner je pred približno 2 letoma prevzel od Slov. kat. prosv. društva nalogo, naj zbere okrog sebe mladino ter ustanovi zanjo športno društvo. Misel je bila pametna in tem laže izvedljiva, ker so bili za tako društvo na razpolago zadovoljivi prostori v goriškem Kat. domu.

Toda kaj se je zgodilo? G. Kranner je res začel zbirati mlade ljudi, a namesto da bi z njimi ustanovil slovensko organizacijo, jih je vpisal v italijansko FARI. Dijakinje naših učnih zavodov, ki so se dobro izkazale pri šolskih tekmovanjih, je po načrtu včlanjeval v laško društvo, za katero zdaj nastopajo. Njihovo število presega že desetino in se bo večalo, če g. Kranner ne ustavi svojega raznarodovalnega dela. V organizaciji FARI je namreč občevalni jezik italijanščina, katere se seveda poslužujejo tudi slovenski člani ter se tako po Krannerjevi zaslugi odtujujejo materinščini.

To so sicer stvari, pri katerih g. Kranner ni preveč natančen. Saj je že prejšnja leta pri pokrajinskih šolskih tekmovanjih govoril ta profesor slovenščine svojim dijakom v italijanščini. To je delal, da bi z našim jezikom ne »razburjal« Italijanov.

Toda če je g. Kranner v narodnih zadevah recimo »površen«, ne smeta in ne moreta biti niti SKPD niti slovenska politična organizacija, katerima pripada in v katerih na vidnem mestu deluje. Njuna dolžnost je, da dajo slovenski javnosti potrebna pojasnila o Krannerjevem ravnanju. Javnost bi predvsem rada vedela, ali nastopa g. Kranner tako z njuno vednostjo in odobritvijo, predvsem pa, kaj mislijo odgovorni možje, ako je vse, kar smo napisali, resnično, ukreniti, da ne bo g. Kranner pod njihovim pokroviteljstvom še nadalje kvaril in rušil narodno zavednost na Goriškem.

UCNI USPEHI NA SREDNJIH SOLAH VISJA GIMNAZIJA

IV. razred: izdelala je Majda Mašera.

I. razr. Iliceja: Izdelali so: Marjan Bednarik, Franc Cernic, Ksaverij Kleindienst, Lucija Komac in Franka Vižintin.

II. razr. Iliceja: Izdelala sta Emidij Susič in Mirko Primožič.

III. razr. Iliceja: K zrelostnemu izpitu so pripuščeni Joško Bednarik, Renato Brauc, Ivan Bregant, Anamarija Budihna, Aleš Gruden, Jožef Jarc, Lionello Sfiligoj in Branko Stigari.

UCITELJSKE

I. razred: Izdelali so Leopold Devetak, Marko Pavlin in Joško Vidmar.

II. razred: Izdelala sta Josip Cej in Hadrijan Korsič.

III. razred: Izdelali sta Marija Jakin in Vijolica Sereni.

IV. razred: K učiteljskemu usposobljenostnemu izpitu so pripuščeni Silvana Berlot, Viljem Cerno, Emilija Cernic, Vanda Ceschia, Adrijana Dorini, Severina Gomišček, Bruna Marušič, Marija Pahor, Jožefa Peric, Marija Radetič, Marija Saksida in Ivan Tomazetič.

Beneška Slovenija

IZ PODBONESCA

Silno neurje, ki je izbruhnilo v naših krajih v soboto, 21. junija, je imelo strahotne posledice. Sila dežja je bila tako velika, da so vsi potoki in hudourniki prestopili bregove in se zlili po njivah in travnikih. V kratkem času je Nadiža tako narasla, da je odnesla most v Podbonescu, poškodovala železni most na Logu in tistega pri Navkulah blizu Šempetra. Voda je tudi odnesla vso zemljo s posejanih njiv pri Ščilgah in Briščah, ostale pa poplavila. V hribih je voda vrela kar iz zemlje, tako da so se vse ceste spremenile naenkrat v pravcate potoke. S tem je nastala ogromna škoda, ki ni udarila samo našo dolino, temveč tudi vse sosedne.

Upamo, da se bodo novoizvoljeni poslanci potegnili za hitro pomoč našemu obmejnemu prebivalstvu, ki je po tej nesreči v strahotni bedi.

IZ RONCA

Pod našo faro spada nič manj ko 13 vasic, ki so raztresene po strminah nad Bričami. Naša okolica je znana po dobrem sadju. Okusna so zlasti jabolka (sevke) in jesenske breskve. Tudi živinoreja je pri nas kar dobro razvita.

Doslej smo imeli kar dve mlekarni, in sicer eno v Gorenjem in drugo v Dolenjem Roncu, ki pa so ju upravljali po starem. Po prisovarjanju višjih kmetijskih oblastev so se končno naši živinorejci le dali pripricati,

da je bolje, če se ustanovi ena sama, toda moderna mlekarna. Senator Pelizzo je poskrbel, da je nekaj denarja prispevala vlada, tako da je gradnja mlekarnice že v teku. Gradnja jo pri Košinejah, kjer je tudi šola, in sicer približno v središču naše fare. Vsi vaščani se veselimo tega pomembnega gospodarskega napredka.

IZ ČEDADA

Pred časom smo v listu pohvalili Videmčane, ker so v zadnjih mesecih znali ustvariti dobre kulturne stike s Slovenci v Jugoslaviji. To traja od decembra 1957. leta, ko je bila v Ljubljani prva večja razstava furlanskih slikarjev. Pomembno razstavo so pred kratkim priredili v Vidmu tudi slovenski slikarji iz Ljubljane, o kateri smo tudi poročali.

V kratkem pa bo, kakor se napoveduje, nastopil še zbor primorskih študentov Vinko Vodopivec, ki bo pel slovenske, italijanske, furlanske ter tudi pesmi drugih narodov.

Vidimo, da piha torej iz furlanske prestolnice zdrav veter in da žive v Vidmu trezni in strpni ljudje. Zdi se, da tam ni fanatikov Bartolijevega in Bernardisovega kova, Goriški župan je namreč še pred kratkim skušal opravičiti tiste osebe, ki so krive, da niso slovenski in ostali jugoslovanski umetniki mogli sodelovati na mednarodni mladinski slikarski razstavi v Gorici.

Videmčani so stike s Slovenci poglobili tudi s tem, da so pred kratkim odposlali v Postojno in Ljubljano 900 dijakov. Goriški monarhist Pedroni pa se je zaradi tega razhudil in takoj zahteval od župana, naj stvar podrobneje razjasni na seji mestnega sveta. Županov odgovor, ki bo znan verjetno še ta teden, zelo zanima tudi Beneške Slovence.

IZ SREDNJEGA

Po dolgem čakanju se je poštna uprava vendarle odločila, da ustanovi tudi v naši občini samostojen poštni urad, ki je že začel poslovati. Doslej smo prejemali pošto iz Sv. teden, zelo zanima tudi beneške Slovence.

IZ TAJPANE

Odkar se je po videmskem sporazumu otvoril obmejni promet, se je gospodarsko stanje tudi v Platišču in Prosnidu spremenilo precej na bolje. V obe vasi prihaja od tedaj dosti ljudi iz breginjskega kota prodajati svoje pridelke. Pri nas si pa nakupijo, kar potrebujejo. Vsak mesec jih pride nad 2000. Tako se tudi pri nas vsaj nekoliko dviga blaginja.

Dokaz je tudi v tem, da sta se v enem letu odprli dve trgovini, ena v Platišču, ki prodaja sukna, druga v Prosnidu z mešanim blagom. Vsako soboto in nedeljo prihajajo v naše kraje še razni potniški trgovci, ki kričavo ponujajo svoje blago. Upamo, da bo vozil k nam iz Breginje morda v kratkem tudi avtobus, kar bi dotok bratov iz Jugoslavije podvojilo.

39

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Slovenci so prav tedaj bili najhujšo borbo za pravice do slovenskega uradovanja na sodnih in za enakopravnost materinščine v šolah. Prvi uspeh so slovenski poslanci izvojevali, ko je minister za pravosodje Pražak dovolil, da smejo sodišča sprejemati slovenske vloge. Teže je šlo drugod: še marca meseca istega leta so na glavni pošti v Gorici nabili samo nemški in italijanski napis. Časnik L'Istria je pa istočasno pozival avstrijsko vlado, naj ne dovoli hrvaščine v dotlej samo italijanskih istrskih šolah, ker da bi na ta način podpirala panslavizem. Hujškanje je na našem jugu bohotno cvetelo.

Ministrov oblič — Razstava

Ministrski predsednik Taaffe se je praskal za ušesi in tuhtal, kako bi te preklemane podložnike ukrotil. Izigravanje drugega proti drugemu ni bilo več tako uspešno. Tudi cesarsko-kraljevi podložniki so začeli po letu 1880 misliti s svojo glavo. Italijanska iredenta se tudi ne predstavlja več v bombastičnem evviva tedanjih tržaških magistratovcev, ampak v resničnih italijanskih domoljubih, ki niso trepetali za svoje življenje.

Dunajska vlada je tedaj posegla po še starejšem sredstvu obvladavalne politike: po »panem et circensibus«. Ljudstvu kruha in zabave, pa bo pozabilo na svoje politične zahteve. Tako je tudi bilo. Minister je nameraval pokazati gospodarski razvoj avstro-ogr-

ske monarhije. Zato so začeli pripravljati veliko gospodarsko razstavo v Trstu. Drugi del Taaffejevega programa, to je, da bodo podložniki imeli priložnost kaj zijati in občudovati, naj bi pa bil sijajen obisk cesarske dvojice na jugu monarhije, zlasti v Gorici in Trstu.

Gospodarska razstava v Trstu pred 76 leti naj bi bila po mnenju avstrijske vlade res nekaj imenitnega. Najprej je kmetijsko ministrstvo določilo, da bi obsegala pregled mlekarstva, vinarstva in sadjereje. Ker se je pa priglaševalo vedno več proizvajalcev vseh panog in iz vseh avstrijskih kronovin, so razstavo razširili na vsa področja gospodarstva. Ustanovil se je celo poseben odsek pod vodstvom dr. Volpija za razstavo starin iz vseh delov Avstrije.

Proti koncu julija so vse priprave bile že končane in 1. avgusta 1882 se je odprla tržaška razstava ob navzočnosti nadvojvode Karla Ludvika.

Tržaški velesjem

Velesjem v Trstu 1. 1882 je bil v tesni zvezi z nevarnostjo, ki je grozila cesarski dvojici. Avstrijska vlada je pripravila pregled državnega gospodarstva obenem s proslavo petstoletnice, odkar je Trst prišel pod habsburško žezlo.

Slovesnosti so se pričele 1. avgusta zjutraj v ozračju, ki je bilo kar nasičeno na eni stra-

ni protivladne, na drugi pa protislovenske napetosti.

Toda najprej opišimo malo slavnosti in razstavo samo, kar bo bralce gotovo zanimalo, ker se prav te dni zbirajo v Trstu tudi tujci in si ogledujejo tržaški velesjem.

Pokrovitelj razstave nadvojvoda Karel Ludovik se je pripeljal na dan otvoritve že ob osmi uri zjutraj s »hitrim nagličem«. Na postaji so ga sprejeli cesarski namestnik, novi tržaški škof Glavina, župan in razni odličniki ter zastopniki gospodarstva. Pred slopjem so pa razna društva in velikanska množica okoličanov sprejeli nadvojvodo s slovenskimi živio — klici. Vmes se je čulo evviva, pa tudi nekaj žvižganja. V namestništvu palači je cesarjev zastopnik sprejemal najodličnejše zastopnike in se je nato odpeljal s spremstvom, med katerim sta bila tudi nadvojvoda Salvator in Štefan, na razstavo. V cesarskem paviljonu ga je pozdravil mestni župan v italijanskem jeziku in mu priporočal Trst kot prvo trgovinsko mesto v državi. Po nagovoru je spregovoril nadvojvoda v nemščini ter uradno proglašil razstavo za odprto. V tem trenutku so zagrmeli topovi na gradu in z vojnih ladij v pristanišču. Množica ljudstva pred razstaviščem pa je začela neprenehoma vzklikati. Nato so si gostje začeli ogledovati razstavo.

Na sredi razstavišča je bil postavljen cesarski paviljon v renesančnem slogu. Namestnik je bil cesarski rodbini za bivanje in sprejemanje med razstavo. Bil je lepo okrašen s slikami najboljših mojstrov, ki so predstavljale trgovino in obrt. Okrog paviljona so tržaški vrtnarji razstavili najkrasnejše cvetlice, ki so tedaj uspevale po naših krajih.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kljub dvema nagradama . . .

Iz razgovora z Lojzetom Spacalom

Ondaj je sedela pred barom Adriaco družba tri-zaških umetnikov. Udobno naslonjeni nazaj na stoliš s platnenimi naslanjaji so iskali morda med mimoidočimi dekletki v »žakljih« in »trapecih« modele svojih bodočih umetniških stvaritev. Med njimi sta bila tudi Nino Perizzi in naš Lojze Spacal. Ker vem, da zanimajo Spacala bolj kraške hiše, čolni in kupi soli kot živi ženski modeli, sem ga prekinil v njegovem »dolce far niente« in mu zastavil v prid radovednih bralcev Novega lista nekaj delno tudi indiskretnih vprašanj v zvezi z nagradama, ki ju je prejel zadnje tedne.

Ste zelo zadovoljni z nagrado, ki ste jo dobili na Biennali?

Vprašanje se mu najbrž ni zdelo posebno duhovito, kakor tudi ni bilo. Odgovoril pa je nanj z njegov nasmejani obraz.

»Kaj bi ne bil!« je rekel. »Saj je bila to glavna nagrada za grafiko, ki so jo podelili na letošnji Biennali. Je pa tudi edinstvena za vsakega slikarja, ker jo je mogoče dobiti samo enkrat. Tudi če bi v bodoče napravil kaj večjega, je ne bi več dobil.«

Kakšno nagrado pa ste pravzaprav dobili v Švici?

»Dobil sem prvo nagrado na prvi Triennali barvne grafike, ki so jo priredili v mestu Grenchenu. To je majhno, a bogato urarsko mesto, ki ima veliko smisla za umetnost. Izdaja tudi revijo, ki je prinesla svoj čas neke prevode iz slovenske poezije.«

Koliko pa je znašala nagrada?

»Tisoč švicarskih frankov.«

Ali ste že dobili obe nagradi?

V Spacalov nasmeš se je primešalo nekaj kislega. »Kaj še!« je rekel. »Glede biennalske nagrade sem bil prepričan, da mi jo bodo takoj izplačali. A ko ni bilo nič, sem obzirno povprašal. Povedali so mi, da bo šele čez tri mesece kaj . . . In veste, kaj se mi je zgodilo s televizijo? Povabili so me za intervju in predlagali, da bi ostal zaradi tega še nekaj dni v Benetkah, seveda na stroške televizije. Kajpak, da sem ostal. A tudi tu se je povračilo stroškov zataknilo . . . Izposoditi sem si moral denar od prijate-

ljev umetnikov, da sem plačal račun v hotelu in se pripeljal domov. Kljub dvema nagradama . . .«

In vendar ste veseli.

»Sem, saj je že to lepo priznanje, da sem bil sploh povabljen na Biennalo in to že tretjič po vojni.«

Kaj pa imate v mislih za bližnjo bodočnost?

»Jeseni bom priredil razstavo v Rimu, ki sem jo imel v načrtu prej, a sem jo moral odložiti. Pravzaprav bosta dve razstavi, ena v galeriji Il Segno, druga v znani galeriji Obelisco. V prvi bom razstavil grafike, v drugi oljnathe slike. Umetnostni muzej v Stuttgartu pa bo priredil potujočo razstavo mojih del, ki bo kakšne dve leti krožila po galerijah Zahodne Nemčije, kot je krožila zadnji dve leti Mascherinijeva razstava. Obsegala bo okrog 40 del. Organizirajo vse sami.«

Poslovil sem se, da bi ne motil več umetniške družbe v meditacijah o prednosti »žaklja« ali »trapeca« in v iskanju navdiha.

M. Z.

Prijetne počitnice

Dne 28. junija je odpotovala iz Anglije proti Afriki majhna odprava, ki jo sestavljajo mladi pisatelj Quenti Keyes, ameriški študent David Coughlin in sin znanega angleškega igralca Lawrencea Oliviera, Tarquin Olivier. Namenili so se ponoviti pot, ki jo je prehodil in prevozil pred sto leti slavni afriški raziskovalec David Livingstone.

Iz Capetowna se bodo odpeljali s tovornim avtomobilom do reke Zambesi, nato pa bodo potovali ob reki navzgor in potem ob njenih pritokih. Prepotovati, ali bolje rečeno, prevoziti hočejo vse smeri, ki jih je prehodil Livingstone v času od leta 1858 do leta 1863. Upajo, da bodo lahko s svojim tovornim avtomobilom prevozili vse te poti v treh mesecih, tako da bi bili za novo šolsko leto že nazaj v Angliji. Ni izključeno, da se jim bo to posrečilo, ker so podjetni in ker je seveda zdaj v Afriki že precej cest, četudi ne asfaltiranih. Vendar pa pravijo tisti, ki poznajo Afriko, da bodo mladeniči morali prav skozi kraje, ki so ostali v Afriki še najbolj divji. Kljub temu niso vzeli s seboj nikakšnega orož-

ja. Pisatelj Keyes, ki je pranečak slavnega naravoslovca in raziskovalca Darwina, je pripomnil glede tega, da se nič ne boje. Napadle bi jih lahko samo ranjene zveri. A ker ne bodo imeli orožja, tudi ne bodo ranili nobene zveri in tako ni nevarnosti, da bi jih napadle.

Preden so se vkrkali v Southamptonu na ladjo, so priredili trije fantje tiskovno konferenco, na kateri so razlagali časnikarjem in, komur jih je hotel poslušati, svoje načrte. Rekli so med drugim, da upajo, da bodo našli v strugi reke Zambesi ostanke motornega čolna na parni pogon Ma Roberts, s katerim se je vozil Livingstone in ki se mu je potopil v reki 30. decembra 1860.

Ko so jih pa časnikarji vprašali, koliko so stari, fantje niso hoteli odgovoriti. »Če bi po pravici odgovorili, bi nas morda ne pustili na odpravo,« je končno ušlo Keyesu. A ker jim vsi privoščijo prijete in pustolovske počitnice, jim nihče ni branil odpotovati.

KULTURNE VESTI

* Preteklo soboto se je začel Ljubljanski festival. Odprli so ga s koncertom družine slovenskih solistov. Prireditve so v Križankah in v dvorani, kjer je spomladi zboroval kongres ZKJ. Ob koncu tega tedna gostuje na festivalu SNG iz Trsta s Primorskimi združbami.

* Umrl je angleški pesnik in pisatelj Alfred Noyes. Star je bil 77 let. V sodobnem angleškem pesništvu je užival velik ugled.

* Prejšnji petek se je začel filmski festival v zahodnem Berlinu, ki bo trajal do 8. julija. Najboljšim filmom, umetnikom in proizvajalcem bodo podelili »zlate« ali »srebrne medvede«. Medved je v grbu berlinskega mesta.

* V ponedeljek se je zaključil v Spoletu Festival dveh svetov, ki ga je organiziral italijansko-ameriški skladatelj Gian Carlo Menotti in na katerem so nastopale umetniške skupine iz Evrope in Amerike. Festival je v umetniškem pogledu odlično uspel, seveda s pomočjo ameriških dolarjev.

* Prva plesalka baletne družine moskovskega Bolšoj teatra, ki je zdaj na gostovanju v Belgiji, je ukradla v neki veliki bruseljski trgovini par rokavic in zlojživlž dežnik. Balerino Olga Lepešinskaja, bivša Stalinova »prijateljica«, so predčasno poslali nazaj v Rusijo. Ker še ni pozabljen primer Ponomareve, je zadeva še bolj presenetila svetovno javnost. Kot se zdi, ima kleptomanija pri ruskih atletinjah in plesalkah značaj nalezljive bolezn.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

IV.

22 16. marca zvečer se je zvedelo, da odide naslednje jutro nov transport v Dachau. Ljudi se je polastilo razburjenje. Mnogi so se koncentracijskega taborišča bali, nekaterim je pa bilo vseeno, ker so se že naveličali poleganja po ljubljanskih zaporih, posameznikom je celo odleglo ob misli, da bodo prišli iz morečnega ljubljanskega vzdušja, in se rešili domobrantskih ječ in nevarnosti novega zasliševanja in mučenja. V mraku je prišel policist s seznamom in prebral imena tistih, ki so bili določeni za transport. Med njimi sem bil tudi jaz. Znanci v sobi so se čudili, kako da so me tako hitro vključili, ko skoro nihče ni odšel s prvim transportom; vsak je preživel vsaj nekaj tednov v umobolnici. V tem so videli slabo znamenje. Stvar so si tolmačili tako, da me ima nekdo posebno na piki. Najbrž so imeli prav, toda meni je bilo vseeno, ker sem že tako vedel, da me izpustili ne bodo, zapora pa sem bil že do grla sit. Koncentracijsko taborišče je pomenilo vsaj izpremembo. Razen tega sem bil na tistem kar radoveden, kako je tam. Že pred vojno sem brał knjigo nekega nemškega emigranta, ki je opisal v njej svoje jetništvo v dachauskem taborišču. Knjiga je napravila name tako močan vtis kakor malokatera prej, ker je razgrnila pred bralcem nekak fantastični pekel, v katerem je vse izgubilo svoj navadni smisel, izpadlo iz vsakdanjega reda ter postalo absurdno. Bila je edinstvena, fantastična človeška izkušnja, ki bi jo bil nekje na dnu sreča rad doživel, iz neke morda nezdrave radovednosti. Posebno živo sem se spominjal, kako je tisti Nемец opisal prizor, ko je moral s tovariši vlačiti cestni valjar po novi poti, ki so jo gradili mimo taborišča in kako ga je oddaleč naskrivaj

opazovala sestra, ki se je s kolesom pripeljala iz Münchena, a ji ni bilo mogoče priti z njim v stik. Nesmiselnost prizora, ko internirani intelektualci sredi industrijske Nemčije vlačijo težki valjar, podobni sužnjem egipčanskih faraonov, pri tem pa jih SS-ovski stražarji pretepajo, in to pred očmi ljudi, ki se lahko mirno vozijo s kolesi po novi cesti, mi ni šla več iz spomina.

Ali je možno, da je bilo vse res, kar je opisoval avtor tiste knjige? sem se spraševal. Jasno je bilo, da je dosegel nacizem prav v taboriščih višek svojega zločinstva. Hkrati pa sem vedel, da bo v bistvu prav na tem doživel svoj moralni zlom in nekam nagonsko me je mikalo, da bi doživel njegov konec prav na kraju njegovih največjih zločinov. Če bom ostal živ, seveda. A zaradi tega si nisem preveč belil glave.

Človeško življenje je bilo v tistih dneh tako odvisno od slučaja, da je bila prevelika previdnost in bojazen pred tistim, kar bo prinesla bodočnost, prav tako nesmiselna kakor predrznost. Nikakega pomena ni imelo bati se stvari, ki se še niso zgodile, ker je bilo v sedanosti že dovolj takega, kar je človeka zaposlovalo in ga ogražalo ali pa veselilo in pomirjevalo. Niti v najhujših dneh ni ugasnila v meni iskra upanja, da se bo vse dobro končalo, in tako sem sprejemal tudi udarce še kar mirno, kot nekaj neizogibnega, a prehodnega, proti čemur je brezplodno protestirati in se razburjati, kakor je brezplodno protestirati in se jeziti nad boleznijo ali mrazom in burjo pozimi. Treba je počakati, pa bo vse minilo, kakor je minilo že marsikaj.

Nikakega posebnega vznemirjenja nisem čutil. Bilo mi je le žal, da nisem svoboden, ker tako bi lahko tudi več koristil stvari slovenske svobode, toda posameznik ne šteje veliko, sem si mislil, stvari se bodo prav tako logično in od usode pogojeno odvijale tudi brez mene, in zato nima smisla, da bi se jezil nad usodo.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

KAKO RAVNAMO S PARADIŽNIKI

Paradižnike uporabljamo danes skoraj sleherno gospodinjstvo: uživamo jih surove kot jabolka in v solati, služijo pa tudi kot začimba za juhe, kot omaka itd. To je povsem pravilno, kajti paradižniki niso samo okusni, marveč vsebujejo celo vrsto vitaminov in rastlinskih hormonov, ki prijaajo skoraj vsakemu človeku.

Ker so v tem letnem času paradižniki povsod, ker so posajeni, ne bomo tu opisovali, kako jih sejemo, temveč raje pojasnili, kako je treba z njimi ravnati, če hočemo, da bodo pravilno obrodili.

Presajanje

Kdor pa kljub temu namerava sedaj vsaditi paradižnike, naj ne pozabi, da mora zemljo najprej razkužiti z geodrinom. Ta bo zamoril hramorje, strune in ostali živalski mrčes, ki navadno škoduje presajenkam. Priporočljivo je tudi, da si pred presajanjem pripravimo brozgo, sestavljeno iz vode, kravjeka in nekaj žlic geodrina, v kateri zmocimo korenine sajenic ter jih šele nato zasadiamo.

Obsipavanje

V tem času so paradižniki povsod tudi že obsuti. Obsujemo jih, ko so visoki 30 do 40 cm. To opravilo je zelo koristno, ker rastlina počene nato nove korenine in se okrepi, kar pospešimo, če pred obsipavanjem raztrosimo okoli vsake sajenice majhno pest solitra (nitrato di calcio). Paradižnike obsujemo tako, da jih obdamo z zemljo do najnižjih listov.

Vezanje

Paradižniki morajo imeti kakšno oporo, navadno kakšen nad 1 meter visok količek. Mnogo bolje pa je, če paradižnike vsadimo

v vrste, ob katerih nategnemo žico, ki jo seveda pritrdimo na količe. Priporočljivi sta dve žici: prva v višini 40 cm, druga kakih 25 cm višje. Ob žici privežemo paradižnikove poganjke, kar najbolje opravimo z rafijo ali morskovo travo. Vezi ne smejo biti pretesne. Privezati moramo predvsem glavni poganjek in oba stranska, tako da dobimo obliko pahljače. Neumestno pa je povezati vse poganjke v en šop. Poganjke privežemo, brž ko zrastejo nekoliko čez žico. Tedaj ne smemo čakati, da se pod težo zarojenih plodov poležejo: take plodove sonce gotovo opari, medtem ko plodove pravočasno povezanih poganjkov obvarujejo listi.

Čiščenje

Paradižnike čistimo tako, da z njih odstranimo stranske poganjke in nepotrebne liste, previsoke poganjke pa vrščikamo. Povsem dovolj je, da pustimo samo vodilni poganjek in še dva stranska. Rastlina navadno nima nepotrebni listov, pri tem pa moramo vedeti, da se v listih tvori tista snov, ki debeli plodove. To velja za paradižnike, krompir, koruzo in sploh za vse rastline. Toda pri paradižnikih je nujno potrebno odstraniti vse tiste liste, ki so predčasno porumeneli, ker jih je skoraj gotovo napadla peronospora. Vrščikamo pa tako, da odstranimo vršičke poganjkov, brž ko mislimo, da so dosegli zadostno višino in da so zarodili dovolj plodov.

Zalivanje

Pri paradižnikih je zalivanje zelo važno, ker rastlina izhlapeva mnogo vode. Zalivanje pa naj bo redno, najbolje enkrat na teden, a takrat izdatno. Ne smemo pa zalivati niti ob stebli niti po prisutni zemlji ob stebli, marveč tako, da vodo zlijemo v jarek, ki smo ga napravili, ko smo paradižnike obsu-

li: tam so konice paradižnikovih koreninic, ki vodo vsrkavajo. Če opazimo, da postanejo paradižnikovi listi bolj temnozeleni, kot so navadno, je znak, da moramo paradižnike zaliti.

Zdravstveni ukrepi

Paradižniki imajo živalske in glivične sovražnike.

Od živalskih je najhujši hramor, ki pregrizuje mlade sajenice. Nato pridejo strune, ki uničujejo koreninice. Podzemeljskim delom paradižnikov pa škodujejo razni črvi. Proti vsem škodljivcem se borimo z geodrinom. Nadaljnji velik škodljivec je koloradski hrošč (isti kot pri krompirju), ki se spravi tudi na paradižnikove liste, če nima v bližini boljše hrane, kot jo nudita krompir in jajčevci (melancane). Proti koloradskemu hrošču se borimo z gesarolom, s fitogamo in podobnimi sredstvi. Ta sredstva pomagajo tudi proti listnim ušem, ki so se začele pojavljati na paradižnikih.

Od glivičnih boleznih je najhujša peronospora (kot pri vinski trti), zaradi katere listi predčasno porumenijo in se posušijo. Proti peronospori se borimo tako, da odstranimo iz bližine paradižnikov vse odpadle liste in vršičke, ki jih ne smemo puščati na tleh, ker postanejo leglo peronospore. Paradižnike moramo ob enem škropiti s sredstvi proti peronospori: v večjih nasadih bomo rabili 3-4% raztopino modre galice in apna ali 0,2% raztopino aspore. Za majhno število rastlin je najbolj primeren prah Caffaro, s katerim napravimo 1% raztopino z vodo. Pri škropljenju moramo paziti, da poškopimo predvsem spodnjo stran listov, ker se tam razvija peronospora. Nadaljnja glivična bolezen je gnitje plodovih konic. Ta je najbolj pogosta pri sorti San Marzano (hruškovec). Bolezen navadno nastane, ker smo paradižnike nepravilno zalivali. Če ima rastlina enkrat preveč vlage, nato pa trpi sušo, so silno prizadeti plodovi, ki tako raje gnijejo.

BRAZILJA OSVOJILA SVETOVNO PRVENSTVO

Tekme za svetovno nogometno prvenstvo so se zaključile v nedeljo, ko sta se v končnem srečanju pomerili državni reprezentanci Brazilije in Švedske. V krasni tekmi, kateri je prisostvovalo nad 50 tisoč gledalcev, so povsem zasluženoma zmagali Brazilci z rezultatom 5:2.

Takšnega finala ni še nikdar bilo v zgodovini tekem za svetovno nogometno prvenstvo. Ko so namreč bila tekmovanja v Južni Ameriki, sta se v finalni tekmi doslej vedno srečali reprezentanci tamkajšnje celine; ko pa so bila tekmovanja v Evropi, sta se za prvo mesto doslej vedno borili evropski ekipe. Tokrat pa so se prvič spopadli nogometaši dveh celin, zaradi česar je bila borba še bolj zanimiva. Zlati pokal Julesa Rimeta je osvojila Brazilija, tako da se je stanje dvoboja med evropskimi in južnoameriškimi državami izenačilo na 3:3. Trikrat so doslej postali svetovni prvaki Evropejci in trikrat Južni Amerikanci.

Po tekmi med Brazilijo in Švedsko so tako strokovnjaki kot gledalci soglasno zatrjevali, da je zlati pokal prejela zares najboljša enajstovrstna ekipa, ki ni bila na letošnjem prvenstvu tako trdna v vseh svojih delih in nobena ni imela takšnih umetnikov žoge kot Brazilija. Brazilci so zmagali, ker so izbrali pravilno taktiko in ker so bili tako telesno kot duševno odlično pripravljani. V finalni tekmi so pokazali eno najlepših iger. Moč njihovega moštva sta bili obe krili, ki sta znali pritegniti nase tudi po 3 branilce in jih nato spretno preigrati ter podati žogo prostemu tovarišu, da je lahko nemoteno streljal v gol. Duša ekipe je bil Didi — njegovo pravo ime je Waldir Pereira — ki je bil pravi gospodar igrišča. Pri njem so se končali švedski napadi in se pričeli brazilski. Zanesljiva strelca pa sta bila Vava in Pelé.

Švedsi so z osvojitvijo drugega mesta dosegli vsekakor velik uspeh, za kar se morajo zahvaliti starim, izkušenim igralcem, kot sta Liedholm in

Sportni pregled

Gren, ki skupno imata 75 let! Klonili so samo pred močnejšim in vztrajnejšim brazilskim moštvom.

Največje presenečenje je na letošnjem prvenstvu povzročila Francija, ki je osvojila 3. mesto. Njeni napadalci so v vseh tekmah dobesedno oblegali nasprotnikova vrata, kar je razvidno iz števila zabitih golov (24).

Nemci, dosedanja svetovni prvaki, so se vztrajno borili in so bili prepričani, da jim bo uspelo obdržati naslov. Toda kloniti so morali tako pred Francozi kot pred Švedsi in se zadovoljiti s 4. mestom.

Strokovnjaki pa na splošno sodijo, da je bilaakovost igre letos nekoliko slabša kot pred 4 leti.

Koča lestvica: 1. Brazilija; 2. Švedska; 3. Francija; 4. Nemčija.

Lestvica strelcev: 1. Fontaine (Francija) 13; 2. Rahn (Nemčija) in Pelé (Brazilija) 6; 3. Vava (Brazilija) in Mc Parland (Scv. Irska) 5.

Brazilija, novi svetovni prvaki, je nastopila z naslednjimi igralci (v oklepaju število igranih tekem):

Vratar: Gilmar (6); **branilci:** N. Santos (6), De Sordi (5), D. Santos (1); **krilci:** Bellini (6), Orlando (6), Zito (3), Dimo (3); **napadalci:** Didi (6), Zagallo (6), Vava (4), Pelé (4), Garrincha (4), Mazola (3), Joel (2), Dida (1).

PODOBE FINALISTOV

JUST FONTAINE. Najučinkovitejši igralec letošnjega svetovnega prvenstva je Francoz Just Fontaine. Zabil je kar 13 golov in tako prekosil Madžara Kocsisa, ki je leta 1954 v Švici 11-krat pretresel nasprotnikovo mrežo. Fontaine ni bil dolej znan

mednarodni javnosti, čeprav je star 25 let. V svojem moštvu »Reims« nastopa kot srednji napadalec, toda na prvenstvu je igral na mestu desne veze.

JOSE GARRINCHA. Od brazilskih nogometašev je na svetovnem prvenstvu gledalcem najbolj ugajal 24-letni Jose Garrincha, ki je igral na mestu desne krila. S svojimi hitrimi prodori, učinkovitimi driblingi in s popolnim obvladanjem žoge je dobesedno osmešil branilce. Garrincha je to pot prvič nastopil v državnem moštvu. Odkrili so ga namreč šele pred poldrugim letom, in sicer po naključju. Neki branilec kluba Botafoga je slučajno prisostvoval tekmi v neki oddaljeni vasi in videl Garrincho, ki je izredno dobro obvladal žogo. Trener kluba je nadarjenega mladeniča poklical v Rio de Janeiro in ga uvrstil v moštvo. Na prvi tekmi je dotlej neznan igralec s tako lahkoto preigral znanega branilca Niltona Santosa, državnega reprezentanta, da je ta kar sredi tekme zapustil igrišče in odšel v slačilnico. Sedaj je Garrincha stalni član državnega moštva in eden najbolj znanih brazilskih nogometašev.

SPORT PO SVETU

Avtomobilizem — V nedeljski dirki »500 milj«, ki je bila v Monzi, je zmagal Američan Jim Rathmann na vozilu Zink Leader Card Spl. s povprečno brzino 268 km na uro.

Waterpolo — Veliko tekmovanje v Gandu se je končalo s pomembno zmago jugoslovanske reprezentance. V odločilni tekmi so Jugoslavlani visoko porazili Sovjetsko zvezo s 6:2. Končni vrstni red je naslednji: 1. Jugoslavija 10, 2. Rusija 8, 3. Nizozemska 5, 4. Poljska 4, 5. Belgija 2 in 6. Francija 1.

Sah — Prejšnji teden se je zaključil tudi šahovski dvoboj med Rusijo in Jugoslavijo. Zmagali so Rusi z izidom 19,5:12,5. Od Rusov so se posebno odlikovali Geller, Kotov in Tajmanov. Pri Jugoslovanih so se častno izkazali Gligorić, Fuderer in Ivkov.

16

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
u
b
a
d
u
r
j
i

VRATA SO SE ZA NJIM ZALOPUTNILA....
ZDAŠ GE PA LE DRŽI, TRDONJA, POT NAZAJ SE ZAPRTA!...

POZDRAVLJEN BODI NA MOJEM DOMU, BRATEC! NITI MISLITI SI NE MOREŠ, KAKO SI MI DOBRODOŠEL! DAŠ, RAZJAŠI!
ČEMU NAŠ BI TI BIL TAKO DOBRODOŠEL?

ČEMU?! POGLEJ! TU SE DEVET GLAV DEVETIH VITEZOV, KI SO HOTELI REŠITI GROFIČNO...

BRRR!... POGLED NANJE NI NAŠBOLJ RAZVESELJIV. TODA - SE VEDNO MI NI JAGNO, ZAKAJ SEM DOBRODOŠEL.
KO BO ŠTALA TULE DESETA GLAVA, - IN TO BO TVOJA, - POSTANE GROFIČNA MOJA ŽENA! TO MI JE OBLJUBILA HOHOHO, ALI ZDAŠ RAZUMEŠ?

AHA, PRIKENZAM RAZUMETI! SIROTA SE UPALA, DA TE BO OD DESETIH VSAŠ EDEN...
...TAKO, TAKO! PA SE JE ZMOTILA, HO HO HO HO! DEVET SEM JIH ŽE, TEBE BOM PA TAKOŠ ZDAŠ!

BORIŠČE SE PRIPRAVLJENO IN DERLIČA ŽE ŽELJNO PRIZAKUJE SVOJEGA REŠITELJA, HOHOHO!

MALHAR JE PRINESEL TRDONJO NA MAŠNO DVORIŠČE, KŠER JE BIL VGE PRIPRAVLJENO ZA BOJ.
TAKOLE, TU SVA! ZDAŠ PA LE STECI V SVOJI VAROVANJI IN SE SI POKLONI, BORILA SE BOVA PRED NŠENIMI OČMI, KOT SI ŽELEL!

TRDONJA GE JE GLOBOKO PRIKLONIL.
DOLLER, MALHAR NE POLOZI MOŠE GLAVE PRED TVOJE NOGE, NE SMŠS OBUPATI, LEPA DERLIČA.

DOVOLJ SE GOLOBERANJA! POTEGNI MEČ IN SE POSTAVI V BRAN! MIDVA Z GROFIČNO TEŽKO ČAKAVA, DA BO TVOJA GLAVA ZAKLUČILA VRGTO

TRDONJA SE DVIGNIL MEČ...

PRAV, JAZ SEM PRIPRAVLJEN

MEDTEM STA ZVITOREPEC IN LAKOTNIK OBUPAVALA...

NE BI GA SMEIA PUSTITI... VGE ŽIVJENJE SI BOM OČITAL NŠEGOVO SMRT...
JAZ TUDI NAŠRAJE BI ŠEL IN PORLUŠIL ONEMU ZAGOVEDNE ŽU GRAD!

Rumena kača - vladar sveta

E. Wallace . R. B.

39

XXXI.

V temni junijski noči so se valili umazani Temzini valovi. Le tu pa tam se je zaškriko vodovje v soju plinske svetilke, zavite v meglo. Vse je tiho, komaj da zdaj pa zdaj udari na uho udarec vesla v vodo. Clifford je brž našel svoj čoln ob koncu stopnic. Brez besed se je odpravil po lepkih stopinjah k vodi. Lynne in tovariši so bili oblečeni v nepremočljive obleke. Začel je naletavati mrzel dež, ki je kar rezal v obraz.

»O moja Kina z vedno sinjim nebom in zlatim soncem!« je vzdihoval Joe. Nihče se ni brigal za njegovo stokanje. Četrt ure so že tiho pluli, ko je inspektor Willing zašepetal: »Smo že na mestu!«

Malo dalje ob desnem bregu so se odražali obrisi dveh enakih temnih ladij. Težko ju je bilo ločiti; samo da je na Umveli bilo vse temno in mirno, na sestrski ladji pa vse svetlo in da so tu mor-

narji tekali po krovu.

Cliffordov načrt je bil tiho splezati na krov, da bi njega in tovarišev niti ne opazili. Nato bi tiho preiskali vsak kotiček ladje in bi zopet neopazeni stopili na suho, ko bi ladja prišla do ustja in bi se morala tam ustaviti zaradi carinskega pregleda. V slučaju pa, da bi jih odkrili, bi se policijski nadzornik izkazal s svojimi papirji ter bi vso zadevo uredil.

»Čemu pa niste preiskali tudi parnika Umveli?« je vprašal Cliff na tiho.

»Bi bilo brez pomena, ker je v pristani komaj dober teden in je doslej samo izkrcaval.«

»Ponoči, kaj ne?« je pripomnil Lynne. »Vedno ponoči. Kdo pa vam zagotovi, da niso, medtem ko so izkrcavali, tudi kaj prinašali na krov?«

Obločnice z Umgenija so razsvetljevale tudi drugo ladjo. Lynne je spretno okrenil motorni čoln za krn obeh parnikov in se je skrtil v senco Umvelija.

»Mar se vam ne zdi, da sega pregloboko v vodo in da ne more biti prazna?« je vprašal policista.

»Res je. Toda rekli so mi, da so naložili samo balast, da se laže vzdrži na gladini; vsaj tako sem slišal.« Približali so se boku in vsi trije hkratu so zagledali zlate črke ladjinega imena, ki so se svetile v polsenci. Nenadoma je Clifford zgrabil nadzornika za roko.

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. julija, nedelja: Izaija
 7. julija, ponedeljek: Vilibald
 8. julija, torek: Elizabeta
 9. julija, sredo: Veronika
 10. julija, četrtek: Amalija, Ljubica
 11. julija, petek: Savij
 12. julija, sobota: Mohor

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 2. julija si doblj, oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	82—84 lir
100 francoskih frankov	130—133 lir
funt sterling	1700—1760 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	15—16 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	710—712 lir
napoleon	4700—4850 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 6. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Novela: Slavko Grum: »Beli azil«; 20.30 Glasbeni mozaik; 21.30 Narava poje v pesmi: »Tiho prihaja mrak«; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 V svetu jazz.

Ponedeljek, 7. julija, ob: 11.30 Predavanje: »Med indijskimi lovci na človeške glave«; 13.30 Lahka glasba; 18.00 Granados: Goyescas; 18.55 Ženski vokalni tercet »Metuljček«; 19.15 Radijska univerza: Nekaj o surovinah; (6.) »Zezezo kot surovina za veliko industrijo«; 20.00 Sportni komentar; 20.30 Puccini: »Boheme«, opera v 4 dej.

Torek, 8. julija, ob: 18.00 Schubert: Godalni kvartet v a-molu, op. 29; 18.30 Z začarane police: Ivanka Cegnar: »Usoda mladega laboda«; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Operna glasba; 21.00 Obletnica tedna: »Ferdinand Zeppelin — 120-letnica rojstva«; 21.10 Brahms: Variacije na Haydnovo temo, op. 56 in Koncert v d-molu za klavir in orkester, op. 15; 22.10 Ruska miselnost in Zahod: (7.) »Človek pred usodo — Nikolaj Berdjajev«.

Sreda, 9. julija, ob: 11.30 Zena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Šoštakovič: Simfonija št. 10 v e-molu, op. 93; 19.15 Sola in vzgoja: prof. Ivan The-

uerschuh: »Nasvidenje!«; 21.00 Guido Cantini: »Nč posebnega«, komedija v 3 dej. Igrajo člani RO.

Četrtek, 10. julija, ob: 11.30 Predavanje: »Petalin in človek«; 18.00 Bach: Suita št. 1 v C-duru, Vivaldi: Koncert v A-duru za violino, čelo, godala in klavir; 18.30 Širimo obzorja: »Mladi državljan« (3.); 18.55 Samospevi jugoslovanskih avtorjev; 19.15 Radijska univerza: Mednarodne organizacije: (2.) »Organizacija združenih narodov«; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Ilustrirano predavanje: Zgodovina odkrivanja sveta: (6.) »Za lesom življenja v močvirju«; 22.00 Sodobna književnost in umetnost: Eduardo De Filippo: »Kantata lihih dni«.

Petek, 11. julija, ob: 11.30 Življenja in usode: »Sir Vivian Fuchs«; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Weber: Komorni duo Gunzek-Lipovšek; 19.15 Utrinki iz znanosti in tehnike; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija — Pekel, 22. spev. (v prevodu dr. A. Gradnika, razlaga dr. Janko Jež); 22.20 Beethoven: Koncert št. 5, op. 73 v Es-duru za klavir in orkester.

Sobota, 12. julija, ob: 15.00 Ravel: Sonatina za klavir, Chabrier: Idylle et bourrée fantasque; 16.00 Radijska univerza: Zgodovina nastanka mest v Italiji: (12.) »Renesančna mesta«; 17.00 Macedonske folkloristične pesmi in plesi; 18.00 Oddaja za najmlajše: J. Tomažič - I. Klakočar: »Marjetica«. Igrajo člani RO; 21.00 Dramatizirana zgodba: »Zbogarijev Janez«, napisal Charles Nodier, prevod in dramat.: Dušan Pertot. Igrajo člani RO; 22.00 Čajkovski: Simfonija št. 6 v h-molu, op. 74.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 491: Kako je mogoče, da se pojavi v kurjih jajcih krvave lise ali tudi krvave kepice, čeprav nimam petelina in so jajca sveža? Zaradi tega sem zgubila dobro odjemalko, ki je redno kupovala od mene jajca. Rekla mi je, da so moja »sveža« jajca klopoteci izpod koklje.

Odgovor: Izvedenci v trgovini z jajci pravijo, da ima okrog 2% jajc krvave lise ali krvave kepice v beljaku. Lise ali kepice so posledica krvavenja v kurjem jajčevodu in nastanejo v razvojni dobi jajca. Ta hiba je dedna in zato je potrebno izločiti iz nadaljnje reje kokoši, ki bi legle taka jajca.

Vprašanje št. 492: Pravijo, da bo letos huda zima, ker je mnogo orchov. Ali je to res?

Odgovor: Na vprašanje bi ne mogel odgovoriti noben znanstvenik. Zato smo vprašali za mnenje nekaj starejših ljudi. Iz odgovorov pa nismo postali učen: samo neka stara mamica je zatrjevala, da obilna letina orechov — kakor tudi obilna letina lešnikov in bukovega žira — napoveduje, da bo prihod-

nja zima huda, češ da narava pravočasno poskrbi za polhe, veverice in podobne živali. Te se namreč sedaj podebelijo, da se primerno pripravijo za dolgo zimo. Ali je to res, bomo videli! Gotovo pa je prav, če si že sedaj pripravimo zadostno zalogo dry, ki so ta čas bolj suha in navadno tudi cenejša kot v začetku zime.

ŽENSKI KOTIČEK**KAKO RAVNAMO Z OBLEKO**

Če z obleko pravilno ravnamo, bo gotovo trajala dalj časa. Da ostane lepa in da bodo naši moški vedno primerno oblečeni, kupujemo za praznik drugačno obleko kot za delavnik. Ko boljše slečemo, jo postavimo na obešalnik. Ne dajmo je takoj v omario, ampak jo pustimo nekaj časa zunaj, da se prezrači. Pogosto jo okrtamo in včasih še potolčimo s tolkačem, ki ga ovijemo prej v krpo. Pri tem pazi na gube, da jih ne potareš! Morebitne madeže odstrani vedno sproti. Izvečine jih odpraviš že z mlačno vodo in s ščetko.

NEKAJ NAVODIL ZA DAME

1. Bodi preprosta v izbiri mode. 2. Oblači se tako, kot zahteva tvoja oseba, značaj in denarnica. 3. Ne oblači se tako, da vzbujáš pri vseh pozornost. 4. Ne posnemaj v modi prijateljice in znank. 5. Ne nosi kričočih oblek. 6. Obleka naj ne ima več kot dve različni barvi, ki pa naj se ujemata. 7. K obleki spadajo tudi klobuk, torbica, rokavice in čevlji. 8. Ne nosi preveč okraskov.

DROBNI NASVETI

- Razpokane roke zdrigni zvečer z milom!
- Obleko iz sukna lepo obnovimo s tobacno vodo. V 3 litrih vode skuhamo 50 g tobaka za pipo. Krop precedimo in vanj pomakamo trdo ščetko, s katero skrtačimo obleko, ki smo jo prej dobro izteple in izprašile. Obleko nato obesimo v senco in ko je že skoraj suha, jo zlikamo preko krpe, ki mora biti skoraj suha.
- Vonj po barvi in apnu v novo pobeljeni sobi odstranimo, ako položimo v sobo dve prerezani čebuli.
- Muhe ne bodo več šle na šipe oken, če bomo cumjo, s katero snažimo okna, pomočile v kis.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29477

»Poglejte tja gor!« mu je zašepetal na uho. Na imenu Umveli so manjkale tri črke: vel. »Za vruga,« se je togotil Willing, »kaj pa spet to pomeni?« »Pomeni, da si sestri menjata imeni. Čez dve uri bo Umveli mirno jadrala po morju proti vzhodu z vsemi ladijskimi papirji v redu, namreč s tistimi ladje Umgeni; sestrška ladja, prekrščena seyeda, pa bo šla v Newcastle na brezpotrebno popravilo.«

Čoln je sicer tiho krožil pod ladjo, vendar so ga na krovu opazili, ker je nekdo z navidez zapuščene ladje zavpil: »Kdo je?«

»Izletniki!« je odgovoril s popačenim glasom Clifford. S posebnim daljnogledom je razločil na krnu moško senco; še eno na vrhu stopnic za vkrcanje. Tri sence so se pa gibale na poveljniškem mostu. Iz dimnika se je valil gost dim.

»Pravijo, da je parnik raztovorjen, pa je tako zastražen,« je pripomnil po tistem. Upajmo, da se stražnik tam gori ne bo ozrel dol. Aha, zdaj odhaja, morda bo šlo...«

Clifford je motorni čoln zasidral ob krnu ladje. Nato se je kot maček povzpél po vrvi na krov. Zaslusal je neko povelje s prameca in tek proti sredini parnika. Tedaj je Lynne dal znamenje in Willing je splezal po verigi sidra navzgor. Za njim je kot povodni konj prisopihal Jože. Policist na motornem čolnu je tiho odplul od parnika proti reki.

»Sedaj pa naglo navzdol!« je zašepetal Lynne in se zmuznil po strmih stopnicah v podpalubje. Tovariši so mu sledili in zadrževali sapo. Nikjer žive duše! Po ozkem hodniku in v temi kot v kozjem rogu so se pritipali pod glavni krov. Znašli so se v široki kabini. Oguljene stene so kazale, da je služila za shrambo. Sedaj je pa bila bržkone namenjena za kakega potnika. Mračna svetilka izpod stropa je razsvetljevala novo preprogo na tleh. Na omariči

je ležal zavoj z imenom znanega londonskega knjigarja.

V zadnji steni kabine so bila vdrelana majhna, komaj zaznatna vrata. Clifford jih je odpahnil in posvetil z žepno svetilko. Ugledal je nizek prostor brez luči; le na stropu se je odpiralo oddihalo.

Medeninasta postelja, porcelanast umivalnik in omara z vdelnim ogledalom so celico popolnoma izpolnjevali, da je ostalo komaj malo prostora za premikanje.

Hipoma so koraki nekoga v kitajskih copatah preplašili trojico. Na Lynnov migljaj so se stisnili v celico in zagradili vhod. Skozi špranjo je Clifford ugledal v prednji kabini nekega Kitajca, ki se je sumljivo oziral naokrog. Čez nekaj sekund je stopil na prag in zaklical nekaj nerazumljivih besed. Prihitela je še ena rumena postava. Obe sta začeli klepetati v nekem kitajskem narečju, katerega tudi Bray ni razumel. Kazalo je, da si oba Kitajca razlagata nekaj prav veselega, kajti vsako toliko sta se hrupno zakrohotala. Nenadoma je eden izmed njiju zgrabil za kljuko na vratih, ki so bila samo priprta, in obrnil ključ ter porinil zapah. Tudi vrata sprednje kabine je skrbno zaklenil.

V popolni temi so se naši trije stisnili drug k drugemu. Bili so v pasti!

XXXII.

Slab dan za Štefana Nartha! Zbudila se je v njem vest, ki je ni mogel potlačiti niti z nebrzdano željo po denarju. Začela ga je peči tudi zaradi krivice, ki jo je bil storil Ivanki. Da bi se pomiril, je ponavljal vsa zagotovila, katera mu je dal Kitajec: »Ne bo se ji skrivil las... Je samo orožje proti Lynnu... Samo par ur, potem bo prosta...« Toda notranji glas mu ni dal miru. Še bolj ga je vznemirjala novica, da je Jože Bray živ in zdrav.

(Dalje)